

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Sivistysvaliokunta
00102 EDUSKUNTA

Lausuntopyyntö 11.10.2023

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Opiskelu ja koulutus

Hallitus esittää nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasoa laskemista ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan laskukaavan muuttamista. SAMOK yhtyy lakiesityksen lausuntokierroksella esitettyyn huoleen tason laskemisen vaikutuksista, eikä kannata nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen aikana maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän laskemista.

Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen aikana maksettavan kuntoutusrahan korkeamman tason pyrkimyksenä on tehdä kuntoutukseen hakeutumisesta työkyvyttömyyseläkettä houkuttelevampi vaihtoehto ja näin sitouttaa nuoret kuntoutuspalveluihin.

Nuorten opiskelu- ja työelämästä syrjään jäämisen taustalla on usein terveyteen ja toimintakykyyn liittyviä ongelmia, mitä osaltaan kuvastaa myös kehitys sairausperusteisten toimeentuloetuuksien, kuten työkyvyttömyyseläkkeiden käytössä (Kela.) Nuoren kuntoutusrahan yleisimpänä perusteena ovat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. SAMOK näkee, että mitä varhaisemmassa vaiheessa ja mitä useampi nuori saa apua, sitä todennäköisemmin nuoren on mahdollista välttää työkyvyttömyyseläkkeelle joutuminen myös myöhemmissä elämän vaiheissa. Avun saaminen varhain edistää nuoren kuntoutumista ja ennaltaehkäisee myös tulevia sairausjaksoja. Nuorten kannustamista kuntoutukseen hakeutumiseen on perusteltua kannustaa kuntoutusrahan korkeamman tason muodossa, jotta nuori sitoutuu kuntoutukseen ja saa näin pitkäaikaista apua. Pitkäaikaisella avulla nuori voi saattaa esimerkiksi perusasteen opintonsa loppuun,

löytää itselleen sopivan ammatin ja koulutuspolun ja myös jatkokouluttautua. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös henkilölle, jonka opinnot ovat vaarassa keskeytyä heikentyneen toimintakyvyn vuoksi. Varhainen tuki opintojen keskeytymisen riskivaiheessa on keskeinen keino pitää nuori osana yhteiskuntaa, sillä opintonsa keskeyttävät nuoret ovat merkittävän syrjäytymisriskin alaisia.

Vuonna 2022 Kelan ammatillisen kuntoutuksen aikana maksettavaa kuntoutusrahaa sai 3 065 korkeakouluopiskelijaa. Korkeakouluopiskelijan siirtyminen kuntoutusrahalle voi tapahtua esimerkiksi pitkän sairasloma- tai muun poissaolojakson jälkeen, kun opiskelija on hakeutunut YTHS:n kanssa yhteistyössä järjestettyyn opiskeluterveysneuvotteluun ja opiskelukyky on heikentynyt. Kuntoutusrahan piirissä voidaan myös jatkaa suoraan toiselta asteelta. Ammatillisissa kuntoutuksessa oleva korkeakouluopiskelija ei ole oikeutettu samanaikaisesti opintotukeen. Kuntoutuksessa olevan opiskelijan työkyvy voidaan todeta heikentyneen, jolloin työskentely opintojen ohella on verrattain vähäistä. Opintojen edistymisen kannalta on keskeistä, että erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan toimeentulo ja sitoutuminen korkeakouluopintoihin voidaan taata.

Esityksessä perustellaan nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen yhteydessä maksettavan kuntoutusrahan tason laskemista yhdenvertaisuudella ja viitataan opintotuen alhaiseen tasoon. Opiskelijoiden yhdenvertaisuutta tulisi lisätä nostamalla opintotuki yhdenvertaiseen asemaan muiden sosiaaliturvaetuuksien kanssa siten, että lainapainotteisuudesta luovutaan.

Osaopiskelukykyisten osuus korkeakouluopiskelijoiden ryhmässä on kasvanut huomattavasti viimeisen neljän vuoden aikana. Eurostudent VIII -tutkimuksen vastaajista 9,6 prosenttia oli osaopiskelukykyisiä. Kaikista tutkimuksen vastaajista 29 prosenttia ilmoitti jonkin vamman, sairauden tai oppimisvaikeuden rajoittavan vähintään kohtalaisesti opintoja.

Osaopiskelukykyisistä opiskelijoista 67,7 prosenttia vastasi Eurostudent VIII -tutkimuksessa terveydellisten syiden olevan merkittävin hidastustekijä opinnoissa. Osaopiskelukykyiset ovat myös muita opiskelijoita suuremmassa riskissä keskeyttää opintonsa. (Eurostudent VIII -tutkimus.) Osaopiskelukykyisten osalta toimeentulon turvaaminen on keskeinen toimenpide opintoihin kiinnittämiseksi. Osaopiskelukykyisistä yli puolet kertoo kokevansa toimeentuloon liittyviä vaikeuksia.

Helsingissä 20.10.2023

Joonas Soukkio
Puheenjohtaja

Vellu Taskila
Toiminnanjohtaja